

Norge

– Man må ikke tro at dette går over, sier psykiatrispesialist Randi Rosenqvist om psykopati.

FOTO: VARFJELL, FREDRIK / NTB SCANPIX

– Flere tusen nordmenn er psykopater

Psykiatrispesialist Randi Rosenqvist har ett råd til dem som lever med en psykopat: – Dere burde springe!

Journalist

Publisert i går, kl. 19:02

– Erfaringen er at de som lever tett med psykopater, begynner å tro at det er dem selv det er noe galt med. De brytes ned. Jeg har sagt at hvis man er gift med en psykopat, burde man springe. Man må ikke tro at dette går over, sier Rosenqvist.

– Kan man ikke bryte kontakten, må man prøve å innrette seg slik at man minst mulig blir et offer. Mødre er i en veldig sårbar situasjon, det er ikke lett for dem å kutte båndet. Som offer for en psykopat, risikerer man blant annet å bli manipulert, nedbrutt, man kan miste nattesøvnen og bli deprimert.

10.000 psykopater – 100.000 med psykopatiske trekk

Det er ikke mulig å tallfeste hvor mange nordmenn som er psykopater.

Svenn Torgersen, professor i psykologi og ekspert på personlighetsforstyrrelser, anslår at det er rundt 10.000 personer, i hovedsak menn, som oppfyller kriteriene for diagnosen psykopat.

Ser man på hvor mange som har psykopatiske trekk, mener han det kan dreie seg om rundt 100.000 nordmenn.

Også Torgersen mener man, for ens eget beste, bør unngå samliv med en psykopat.

– De som lever med en psykopat, lider under det. Det er bare én ting å gjøre dersom du har følelsen av at partneren er psykopatisk, og det er å komme seg unna, sier han.

Nyhetstips 03030

Har du tips om temaet?

Tips oss!

Sjarmør og tyrann

De typiske trekkene hos en psykopat kan være vanskelige å identifisere, men er ofte langvarige og ekstreme varianter av allmennmenneskelige trekk.

– Typiske trekk kan være at man lyver, jukser, bedrar og utnytter ting til egen fordel. Man har kun overflatiske følelser av anger, og man kan være ganske infam på en del måter. Man kan få kjæresten lett, men klarer ikke å stå lenge i en relasjon. Man føler ikke skyld og overfører ansvaret til andre, sier Randi Rosenqvist.

Psykopaten vil ikke unnskyldes seg, skylden ligger alltid hos noen andre. Han kan ofte tåle motgang dårlig, være selvsentrert og ha svak impuls kontroll. Det er ikke uvanlig at de som blir utsatt for psykopaten, får følelsen av at de aldri er bra nok og ikke noe verdt, ifølge fagpersonene.

Psykopaten omtales ofte som en som både er sjarmør og tyrann i en og samme person.

– Psykopaten kan fremstå slik som han tror er hensiktsmessig ut fra hans behov. De skjønner hvordan andre reagerer på dem, men det synes de er ok. I noen situasjoner vil de gjøre et bestemt inntrykk og føler de oppnår mest ved å være sjarmerende. Da er de det, sier Rosenqvist.

– *Kan psykopati behandles?*

– **Vil psykopater bli behandlet?, spør Rosenqvist retorisk.**

– Jeg tror ikke de har noe spesielt behov for det, og det er ikke medisiner mot psykopati. Dersom noen er veldig fornøyd med å være en sjarmør og tyrann, vil de jo ikke ha noen effekt av behandling.

- Les også: [Psykopater kan slå på empatien](#)

Den amerikanske nevroforskeren og psykiatriprofessoren James Fallon skriver i en [kronikk på NRK Ytring](#) i dag om hvordan det er å leve med psykopatiske trekk og samtidig være karriere- og familiemann. Han skriver at han er aggressiv, mangler empati og er en våghals.

- Les også: [Forsket på psykopat-hjerner – fant ut at han har en selv](#)

– Bryter ned offerets selvbilde

Svenn Torgersen forteller at psykopatenes ofre ofte sier at «jeg ble slått, men det psykiske var mye verre».

– De dyktige psykopatene bryter systematisk ned selvbildet til sitt offer. Det skjønner man ikke hvis man ikke har vært i et slikt forhold og opplevd det selv. En dyktig psykopat får den andre til å være avhengig av vedkommendes aksept, sier Torgersen.

Blir kontaktet av fortvilede ofre

En som har hørt flere tusen historier fra ofre, er Inger Wesche. Den tidligere juristen startet og drev Det Gule Huset i Oslo på 90-tallet som et hjelpetilbud for psykopat-ofre, og hun har vært med på å skrive boken «Ut av psykopatens grep».

Hun er nå pensjonist, men blir fremdeles kontaktet av fortvilede personer.

– **Ofrene som har oppsøkt meg, er ofte på kanten av stupet. De orker ikke mer. De sier de har en selvfølelse som er under teppet, og da er det ikke bulk på teppet engang – og dette er ofte velutdannede kvinner, sier Wesche.**

Hun peker på mangelen på evne til å erkjenne skyld som det mest fremtredende trekket hos psykopater.

– Psykopatene bryter ned sine ofre både psykisk og fysisk. Psykisk vold beskrives av dem som har opplevd det, som det verste, sier Inger Wesche.

– Må de innrømme skyld, har de alltid en forklaring på hvorfor de handlet slik og legger ansvaret for det på noen andre. De praktiserer også to sett med regler og sier «jeg kan tillate meg å gjøre dette, men gjør du det samme, blir du straffet», sier Wesche.

– **Jeg pleier å si at de har en dagside som kan være veldig bra, men så er det en nattside som bare de nærmeste, enten det er familien eller nære kolleger, kan se. Det er to vidt forskjellige sider. Den ene kan være veldig positiv, verbalt empatisk, kan rose folk og være lyttende. Nattsiden er destruktiv, og den kan rive ned selvfølelsen og egenverdet til andre. Da kommer ondskapen frem.**

Medfødt

Ifølge Wesche ligger de psykopatiske trekkene i genene, men kan forsterkes av oppvekstmiljøet.

Også en britisk studie antydnet for noen år siden at psykopati er medfødt og skyldes en forskjell i forbindelsen mellom hjernedelene som kontrollerer atferd og aggresjon.

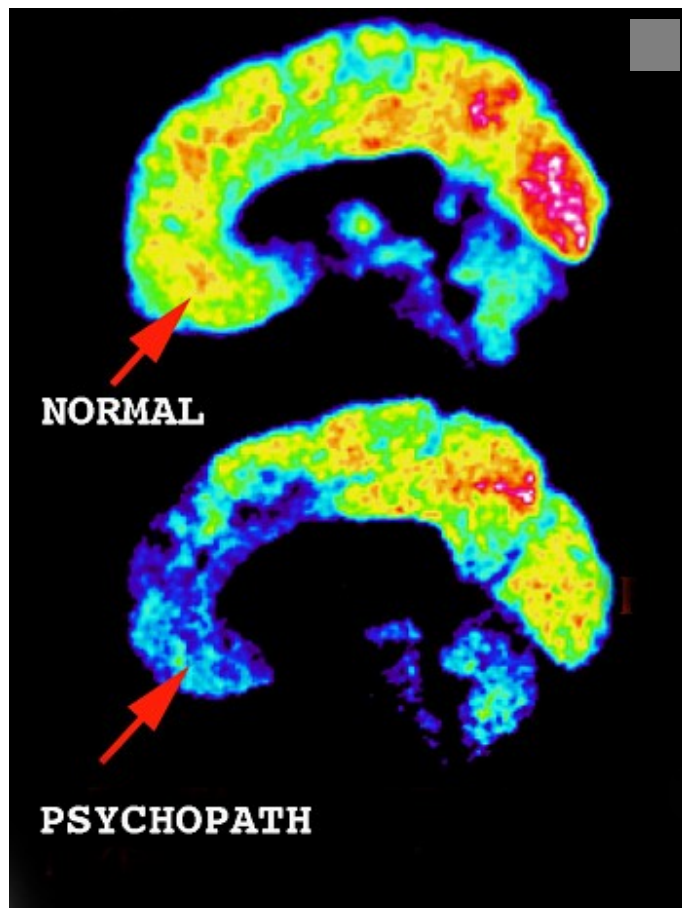
Begrepet psykopat har forsvunnet ut av diagnosesystemet fordi det var så stigmatiserende. I stedet kom andre begrepet som antisosial personlighetsforstyrrelse og narsissistisk personlighetsforstyrrelse.

– Det er ikke bare menn som har disse trekkene, det er også kvinner. Menn skjeller kanskje ut mer, mens kvinner stikker under huden på en, sier Wesche.

Hun snakker om hverdagspsykopater og forteller at det for mange ofre har vært vanskelig å få hjelp.

– **Man orker ofte ikke å korrigere psykopaten i det daglige, fordi det er så slitsomt. Det er en kamp, for vedkommende vil jo ikke innrømme å ha gjort noe galt eller å ha skyld – det er jo alltid noen andres skyld. Det gjør at den som føler den må si fra, blir stående veldig alene.**

- Les også:

Bildet viser forskjellen på en «vanlig hjerne» og en psykopats hjerne.
FOTO: JAMES FALLON

FAKTA

Tegn på psykopati

- Kald likegyldighet overfor andres følelser, manglende empati.
- Holdning preget av uansvarlighet og manglende ansvarsfølelse, samt manglende respekt for sosiale normer, regler og/eller forpliktelser.
- Mangle evner til å opprettholde langvarige relasjoner med andre mennesker, men uten vansker med å etablere nye relasjoner.
- Har lav frustrasjonstoleranse og/eller en lav terskel for aggressive reaksjoner, inkludert voldelig adferd.
- Manglende evne til å føle skyld eller til å lære av erfaringer eller straff.
- Har tendens til å komme med bortforklaringer og til å være projiserende, altså å gi andre skylden for sine egne negative sider.

VIS FLERE

Opphavsrett NRK © 2014

Ansvarlig redaktør: Thor Gjermund Eriksen

Nettsjef: Frank Gander (konst.)